

קצת עול נגד הצדיק שהוא נתפס על לא חמס בכפון. ומסתברא, דדווקא אם עונות הדור נמשכים מהצדיק, שפגם תחלה פגם דק ועל ידי זה נמשך על אברי המעשה בפועל אז שפיר יש מקום לומר שהצדיק נתפס. אבל צדיק גמור, שמעולם מצד עצמו אינו פוגם אפילו בדבר דק, רק הדור פגמו בעבירות ועל ידי זה נמשך גם בו פגם, ודאי אין סברא שהצדיק נתפס עבורם. ובוזה יבוארו פסוקי פרשת קרח [במדבר טז, טז] שאמר משה רבינו ע"ה להש"י אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי כו' [קשה א' מה קרבן ומנחה היה בכאן, והוקשה זאת לרש"י ז"ל ע"ש. ב' יש לדקדק לא חמור אחד מהם נשאתי, משמע אבל דבר אחר לקח, והזקנים שינו בעבור זה לתלמי המלך וכתבו לא חמורו של אחד, ועדיין אינו מיושב, דמשמע דבר נחמד ויקר לא לקח אבל דבר קל לקח. ג' לא חמור א' נשאתי משמעו היפוך הכוונה דמשמע לא חמורו של אחד לקחתי אבל אצל הרבה לקחתי, והיה לו לומר בהיפוך ולא נשאתי חמור א' מהם, וכלשון סוף הפסוק, ולא הרעותי את אחד מהם. ד' לשון נשאתי קשה דהוה ליה למימר לקחתי].

ואומר אני, קרח שפקח היה מה ראה לשטות זה שעשה אלא עינו הטעתו שראה באיצטגנינות שיש אובדים ויש נמלטים ואמר בלבו אם יכעוס הש"י על מחלקותם אם כן הרי הצדיק נתפס, ממילא, היה אומר בלבו שבודאי משה רבינו ע"ה יהיה נתפס, דהא ידע שהוא הצדיק הגדול שבכל הדור. אמנם טעה כי במשה רבינו ע"ה לא שייך זה, כי שום פגם לא התחיל ממנו, רק אדרבה הם הטילו בו פגם בכל תאוה ותאוה שהתאוו, וכשהבין משה רבינו ע"ה כוונת קרח אמר להש"י אל תפן אל מנחתם, ר"ל מה שהם רוצים לעשות ממנו קרבן אל תפן אל זה, אף שהצדיק נתפס

בעון הדור מ"מ אצלם לא שייך זאת, כי לא חמורו של אחד מהם נשאתי, פירוש לא תאוה של אחד קבלתי, אלא כל מי שהתאוה תאוה סבלתי אותה שהטיל בי פגם, אבל ולא הרעותי את אחד מהם, שאני לא פגמתי אפילו לאחד, ובכי האי גוונא אין הצדיק נתפס.

ועתה נבא לביאור פסוקי יהושע ונבאר תחלה לפי דברי הש"ס, כזאת וכזאת, שעשה כן ב' פעמים בימי משה, והקשינו מה כוונתו בזה. ונראה לומר, כי יהושע צעק עליו של"ו נפשות מישראל נהרגו עבור חטאו, שכל ישראל ערבים זה בזה [שבועות ל"ט]. והטעם כנ"ל כי גוף אחד הם, וכשיש מכה באיזה אבר כולם מרגישים. והנה במי שעל ידי עוונותיו כבר נכרת נפשו ונבדל מעדת ישראל, יש מעלה שכל ישראל פטורין מן הערבות, דהרי הוא יוצא מהכלל, וכבר אמרנו שמי שמחלל שבת ג' פעמים בפרהסיא הוי מומר לכל התורה וכיוצא מן הכלל. לזאת כשאמר לו יהושע בני שים נא כבוד כו' באמרו כי נפשות ישראל נהרגו על ידי חטאו, בא להשיב על דבריו, ואמר אמנם אנכי חטאתי, ר"ל אמת הדבר שאני חטאתי אבל מה שאמרת שבסבת חטאי נהרגו נפשות ישראל זה אינו, דהא כזאת וכזאת עשיתי, שחילל שבת ג' פעמים, ואם כן נפטרו מן הערבות, ואולם בא הפסוק להודיענו ישוב לקושיתו, דהא אנו יודעים באמת שבסבת חטאו היה מה שהיה, ואם כן קשה, הלא כבר עשה כן ג' פעמים והוה ליה מומר לחלל שבתות, לזה בא הפסוק להודיענו באומרו, והנם טמונים בארץ בתוך אהלי, רצה לומר דדין זה הוא דוקא במחלל שבת בפרהסיא, משא"כ אלו היו טמונים בצנעה, שהיה רק בתוך האהל ולא בפרהסיא.

ולדרך השני שהבאתי לעיל דעכץ התנצל את עצמו שראה ג"כ את יהושע שעשה כך, עיין מה שהקשינו לעיל, יתורץ

אברי המעשה יוכל להמשך עבירה בפועל, מה שאינו דומה כלל לאותו הפגם דק.

דרך משל להסביר הענין, על פי משארו"ל בחולין [חולין ס"ז]: גבי שרצים, את כל לרבות את הדומה ואת הדומה לדומה, וע"ש במהר"ם שי"ף ומפרשים שהקשו אם ראובן דומה לשמעון ושמעון דומה ללוי, אם כן גם ראובן דומה ללוי, ואיך יתכן לומר דומה לדומה. ובארו דרך משל, אם אנו אומרים מין זה דומה למין זה על כרחך שאינו דומה לגמרי בכל עניניו דאם כן איך יתכן לומר שההוא דומה הרי הוא הוא והם מין אחד לגמרי, אלא על כרחך שיש מדות חלוקות ביניהם, ומחמת זה נפרדים לב' מינים, רק שיש בהם ג"כ קצת מדות אשר נשתוו בהם, לזאת אמרנו שהם דומים. ואם כן שפיר יש לומר שזה המין הדומה הוא דומה למין האחר בדברים אשר נפרד ממין הראשון, ושפיר שייך לומר דומה לדומה שראובן דומה לשמעון בג' מדות, ובג' מדות אחרות הוא חלוק ממנו, ובאותן מדות האחרות דומה שמעון ללוי, ואם כן אין ראובן דומה ללוי כל עיקר, ואף על פי כן קצת חיבור ושייכות יש לו, עד שהרכינו אותו מריכויו דאת כל, משום דקצת שייכות והשתלשלות יש להם ביחד, ע"י שהוא דומה לדומה. והכי נמי הענין בזה, שהפגם דק של הצדיק והעבירה אשר בפועל בהדור אינה דומה כלל, ואין להם השתוות כל עיקר, רק שבהשתלשלות נשתלשל זה מזה והוי בחינת דומה לדומה. והנה תיבת כזאת פירושו דבר הדומה, ובאמרנו כזאת וכזאת הוי דומה לדומה.

ובכן נבוא אל הביאור, שעכץ ראה שמוכרח להודות על מה שעשה, ואף על פי כן בא להתנצל שאין הוא החייב רק שהפגם הותחל מראש הדור שהוא יהושע, ולזה אמר אמנם כו' אמת הדבר שאנכי חטאתי בפועל, אבל מ"מ אין אני החייב בדבר, כי כזאת

ע"פ דרכנו בהקדם איזה דברים. חדא, דלכאורה יקשה על מה עשה ה' ככה בבריאית והנהגת עולמו, שקשר את הצדיקים עם אנשי הדור, עד שבעשות הדור עבירות הם פוגמים בהצדיק, דלכאורה הוא עול לזה הצדיק שהוא עושה כל התפעלות להתרחק מפילו מחטא ופגם כל דהוא, ואחר כך באים אנשים אחרים ומטילים בו פגם. ותירצו המפרשים, כי העובר עבירה ושנה בה הותרה לו, שנעשה לו כהיתר [סוטה כ"ב], ובהיות כן מי שעושה כמה פעמים עבירות לא היה באפשרי כלל שיבוא לידי הרהור תשובה, ולא היה יכול לבוא לחיי עולם הבא, והש"י חפץ שכל ישראל יהיה להם חלק לעולם הבא, לזה עשה הש"י שמיד כשעושים הדור עבירות, הם מטילין פגם דק בהצדיק, והוא מרגיש מיד ומהרהר בתשובה, ומתפשט התשובה מאתו שהוא הראש על אברי המעשה, ומה שהוא אצלו הרהור תשובה נעשה על אברי המעשה תשובה בפועל, ועושים תשובה וזוכין לחיי עולם הבא, ומזכין גם להצדיק שהוא הביאם לעולם הבא, וליכא עול להצדיק.

וזה יהיה הענין בעכץ עם יהושע, דבודאי אי אפשר לומר שידבר עכץ שראה ליהושע מחלל שבת, דמי יאמין לזאת, אלא הוא היה מחולק עם יהושע שהוא בא להתנצל שאמת הדבר שהוא חטא בפועל, אבל אין הוא החייב רק הפגם הותחל מיהושע שהוא היה ראש הדור ההוא. ויהושע ידע בנפשו שאינו כך ואמר שאדרכה הוא הטיל בו פגם. והנה אף היכא שנמשך פגם מהראש על אברי המעשה ודאי אי אפשר שיהיה אותו הפגם הדק אשר במחשבה בראש מעין אותו מעשה העבירה אשר באברי המעשה, כי דרך משל אם הדור מחללים שבת בפועל, אף אם נאמר שנמשך מהצדיק, מ"מ לא יתכן שהצדיק הרהר באיזה פעם לחלל שבת, הא ודאי ליתא, אלא שהיה בהצדיק במחשבה איזה פגם דק. עד שבהשתלשלו על

וכזאת עשיתי, ר"ל דומה לדומה ממה שעשית פגם דק עשיתי בפועל. אבל יהושע ידע בנפשו דאדרבה הוא הטיל בו פגם דק, וכדי שאל תיקשי קושית המפרשים מדוע יעשה הש"י ככה שיומשך פגם אל הצדיק, והתירוצו הוא כנ"ל, כדי שיוכל העובר עבירה לבא לעולם הבא, והנה עכן רצה להוכיח שאין הדבר כך שהפגם הותחל מאתו משום קושית המפרשים, דבשלמא הצדיק המטיל פגם בדור אינו קושיא, כי הוא ראש הדור, וכל חכמה ושכל מתפשט מאתו להדור, ממילא בהיות ואינו שלם כל כך ממילא נמשך פגם בדור, משא"כ להיפוך הוא עול. לזה אמר לו יהושע התירוצו מה עכרתנו, פירוש מה שעשה הש"י כך שאתה תעכור אותנו להמשיך פגם אלינו, הוא בשביל שיעכרך ה' היום הזה ואי אתה עכור לעולם הבא, אבל באמת שהפגם הותחל ממך ולא כמו שאתה אומר. והכן היטב בכל המשך הפסוקים, תראה כי דברים נכונים הם בעה"י.

והנה יצא מדברינו שמי שעשה עבירות אשר על ידם נחשב כיוצא מכלל ישראל כגון חילול שבת וכדומה, אין מיתת צדיקים מכפרת עליו, כיון דנפשו נכרת ונבדל מעדת ישראל, אם כן אי אפשר שיומשך לו פגם ע"י פגם דק מהצדיק, דהא נבדל ממנו ואם כן איך יהיה הצדיק נתפס עבורו, וגם ערבות של שאר כלל ישראל אין שייך בו כיון שאינו דביקות אחד עמהן, ואם כן מוכרח הוא עצמו לסבול עונו. עוד גריעותא יש באדם כזה, דהנה הנביא אמר [ישעיה מד', ב] אל תירא עבדי יעקב כו' כי אעשה כלה בכלל הגוים ואותך לא תעשה כלה ויסרתיך למשפט ונקא לא אנקך, דלכאורה קשה ממה נפשך, אי מיירי כשיש להם עונות הרבה אם כן גם לישראל אין הש"י מוותר דכל האומר הקב"ה וותרן כו' [בבא קמא נ.] ואי מיירי באין להם עונות, הלא ידוע דגם לעובדי כוכבים אין הש"י מעניש בחנם.

אכן הפירוש כפשוטו, על פי שאלת המין לר' אבהו [עבודה זרה ד.] בפסוק [עמוס ג', ב] רק אתכם ידעתי כו' על כן אפקוד עליכם כו' מאן דאית לי' סוסיא ברחמים מסיק ליה והשיב משל כו' מאוהבו נפרע מעט מעט, כדי שיוכל לסבול ולא יעשה עמו כלה, ומשונאו נפרע בבת אחת, לכן בעכו"ם אין הקב"ה דנם עד שתתמלא סאתם, מכח זה נעשה להם כלה ונתרצה, משא"כ בישראל, באהבתו נפרע מעט מעט ויכולים לסבול ואין נעשה בהם כלה, ולזה אמר כי אעשה כלה בכלל הגוים כו' ופשוט, ואם כן מי שבעונותיו נחשב כיוצא מכלל וכעכו"ם יחשב אין הש"י דנו עד שיתמלא סאתו, ואז נעשה בו כלה. עוד גריעותא לאיש המחלל שבת בפרהסיא ג' פעמים עד שנחשב יוצא מן הכלל במש"ה [ויקרא יט', יז] הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, פירש"י ז"ל שלא לביישו ברבים, ודייק קרא עמיתך. משא"כ מי שאינו נחשב עמיתך רשאין אנו לביישו ברבים, כמחללי שבתות בפרהסיא שבכם בעבודת "הוויין הוז" בכל שבת ושבת העשן יוצא ותהום כל העיר עליהם כי עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן מיד אחר חצות יום שבת קודש.

ובכן נבוא אל הביאור פסוקי צפניה דהנה הצדיק נקרא גבור, כמאמר הכתוב [שמ"ב א', כ] איך נפלו גבורים כו', ולזה אמר ה' אלהיך בקרבך שוכן אפילו בתוך טומאתם, אף שהוא טהור ענים מראות ברע, מ"מ לפעמים גבור יושיע, ר"ל יש להם תקנה ע"י צדיק המכפר עליהם, ולפעמים יחריש באהבתו, ר"ל כמש"ה רק אתכם ידעתי כו' שמאוהבו נפרע מעט מעט, ועי"ז ויהיה כמחריש ואינו עושה כלה, משא"כ נוגי, ר"ל אותן שהם נחשבים כיוצאים מכלל ישראל, ועי"י מה, הדר קאמר ממועד, פי' ע"י שמחללין שבת ויום טוב, לא יש בהם תקנות אלו, אלא אספתי שיעשה בהם כלה, כי ממתין להם עד שתתמלא סאתם, וגם